

Bryssel den 30.9.2020
SWD(2020) 325 final

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

**2020 års rapport om rättsstatsprincipen
Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Finland**

Följedokument till

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH
REGIONKOMMITTÉN**

**2020 års rapport om rättsstatsprincipen
Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Europeiska unionen**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} -
{SWD(2020) 308 final} - {SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} -
{SWD(2020) 311 final} - {SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} -
{SWD(2020) 314 final} - {SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} -
{SWD(2020) 317 final} - {SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} -
{SWD(2020) 320 final} - {SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} -
{SWD(2020) 323 final} - {SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 326 final}

SAMMANFATTNING

Det finska rättssystemet kännetecknas av att rättsväsendets upplevda oberoende ligger på en konsekvent hög nivå både hos företag och allmänhet. I januari 2020 inrättades ett oberoende domstolsverk som tog över uppgifter rörande domstolarnas förvaltning från justitieministeriet och som har till syfte att ytterligare stärka rättsväsendets oberoende. Dessutom syftar en nyligen genomförd omstrukturering av den nationella åklagarmyndigheten till att förbättra dess effektivitet och enhetlighet i fråga om lagföringspraxis. Vissa utmaningar kvarstår när det gäller digitaliseringen av rättssystemet.

Undersökningar visar att Finland uppfattas som ett av de minst korruperade länderna i EU och i världen. Landet förlitar sig på en administrativ kultur präglad av öppenhet och insyn för att bekämpa korruption. De finska offentliga institutionerna har byggt upp ett rykte om en öppen förvaltning och en tillförlitlig och funktionell ram för förebyggande av korruption. En särskild regeringsstrategi för att bekämpa korruption har diskuterats i flera år, men den har ännu inte antagits. Det finns för närvarande inga särskilda regler för att reglera kontakter mellan de högsta verkställande funktionerna och tredje parter och lobbyister, och det finns inga krav på rapportering eller offentliggörande som är tillämpliga på dem som försöker påverka regeringens åtgärder och politik. Arbete pågår dock med åtgärder för ökad etik och öppenhet. Finland vidtar för närvarande åtgärder för att reglera lobbyverksamhet och begränsa svängdörrsproblematiken. I mars 2020 inrättades en parlamentarisk arbetsgrupp för att upprätta ett öppenhetsregister som rör lobbyverksamhet i syfte att komplettera lagstiftningen om öppenhet i förvaltningen och stärka den administrativa insynen.

Den höga nivån på pressfriheten i Finland är internationellt erkänd. Medietillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter säkerställs i lag, även om myndigheten rapporterar om vissa utmaningar när det gäller resurser. Även om det för närvarande inte finns några mediespecifika regler om insyn i ägandet av medier finns det i praktiken en rimlig grad av öppenhet tack vare frivilliga offentliggöranden och allmänna regler om offentlighet som gäller för aktiebolag. Regeringen överväger en reform för att ytterligare utvidga den grundlagsskyddade tillgången till handlingar. Regeringen har dessutom börjat överväga åtgärder för att på ett effektivare sätt skydda journalister från olaga hot och onlineattacker, ett fenomen som upptäckts under de senaste åren. Inga fysiska hot mot journalister har rapporterats.

Lagstiftningsprocessen omfattar ett förfarande i flera steg med konsekvensbedömningar och samrådsförfaranden. I de senaste reformerna av rättssystemet har en inkluderande process med deltagande av domstolsväsendet tillämpats. Dessutom pågår för närvarande en reformprocess för att klargöra de delvis överlappande mandaten för justitiekanslern och justitieombudsmannen, två viktiga oberoende myndigheter som arbetar med att skydda de grundläggande rättigheterna. Enligt planerna ska ett lagstiftningsförslag om detta läggas fram för riksdagen under hösten 2020. Ett nationellt demokratiprogram har lanserats för att ytterligare förbättra regelverket för det civila samhället och deltagandedemokratien.

I. RÄTTSSYSTEMET

Det finska domstolsväsendet består av allmänna domstolar, dvs. 20 tingsrätter¹, fem hovrätter och högsta domstolen, samt förvaltningsdomstolar, dvs. sex regionala förvaltningsdomstolar och högsta förvaltningsdomstolen. Det finns tre specialdomstolar². Det oberoende Domstolsverket ansvarar för domstolarnas förvaltning, inbegripet förvaltning av budgetar, byggnader och IKT-system³. Den oberoende domarförslagsnämnden⁴ utarbetar förslag till utnämning av domare för statsrådet, medan förslag till domare i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen läggs fram av dessa domstolar själva⁵. Domarna utnämns formellt av republikens president⁶. Åklagarmyndigheten är en oberoende statlig myndighet ledd av en riksåklagare⁷, som utnämns av presidenten på förslag av justitieministeriet och som kan avsättas eller avstängas från tjänsteutövning genom ett beslut av statsrådet⁸. Finlands Advokatförbund är det offentliga organ som har till uppgift att utöva tillsyn över advokaternas yrkesutövning⁹.

Oberoende

Det finska rättssystemet kännetecknas av en mycket hög nivå av upplevt oberoende. Domstolarnas och domarnas oberoende uppfattas genomgående vara mycket stort: 84 % av allmänheten och 85 % av företagen uppfattar det som ”ganska eller mycket bra” – dessa siffror har hållit sig stabila och till och med ökat något sedan 2016 när det gäller allmänheten. Hos företagen har det upplevda oberoendet legat på en stabilt hög nivå sedan 2010¹⁰. Trots dessa höga nivåer av upplevt oberoende hos rättsväsendet har Finland nyligen genomfört reformer för att ytterligare stärka de strukturella garantierna för rättsväsendets oberoende.

Ett nytt oberoende organ har inrättats för att garantera rättsväsendets oberoende. Domstolsverket, som inledde sin verksamhet i januari 2020, är ett oberoende organ som ansvarar för domstolarnas förvaltning. Det har tagit över funktioner som tidigare utövades av justitieministeriet. Domstolsverket inrättades genom ändringar av domstolslagen som antogs i februari 2019¹¹ och det är oberoende i förhållande till justitieministeriet. Syftet med

¹ Antalet tingsrätter minskades från 27 till 20 år 2019 i syfte att fördela arbetsbördan och resurserna jämnare mellan tingsrätterna.

² Marknadsdomstolen, Arbetsdomstolen och Försäkringsdomstolen. CEPEJ (2020), *Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States*.

³ Domstolslagen, 19 a kap., Domstolsverket.

⁴ Nämnden har tolv ledamöter – nio domare från olika nivåer inom domstolsväsendet som väljs på förslag av domarkåren och tre ledamöter som inte är domare (en advokat, en åklagare och en ledamot som företräder juridisk forskning och utbildning). Ledamöterna i nämnden utnämns av statsrådet för en mandatperiod på fem år.

⁵ Alla domare i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen deltar i urvalet. 11 kap. 7 § i domstolslagen.

⁶ Endast en sökande per ledig tjänst föreslås. Förslaget är inte bindande, men i praktiken följs det nästan alltid. Ett undantag har gjorts när det gäller utnämning vid allmän domstol (år 2000, det år då domarförslagsnämnden inrättades) och ett när det gäller domarutnämning vid högsta domstolen (på 1970-talet).

⁷ Lag om Åklagarmyndigheten (32/2019), 1 kap. 2 §.

⁸ Beslutet om avsättning kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

⁹ Lag om advokater (496/1958).

¹⁰ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2020, diagram 44, 46 och 48. Nivån på domstolarnas upplevda oberoende kategoriseras enligt följande: mycket låg (under 30 % av uppgiftslämnarna upplever att rättsväsendets oberoende är ganska stort eller mycket stort), låg (30–39 %), genomsnittlig (40–59 %), hög (60–75 %), mycket hög (över 75 %).

¹¹ 19 a kap. i domstolslagen; Domstolsverket.

reformen, som genomfördes i nära samråd med domstolsväsendet¹², är att stärka domstolarnas strukturella autonomi och oberoende, höja kvaliteten på rättskipningen och göra det möjligt för domstolarna att fokusera på sina nyckelfunktioner i stället för på administrativa uppgifter¹³. I domstolsverkets befogenheter ingår att lägga fram förslag till justitieministeriet om fördelningen av domstolarnas budget och att besluta om dess fördelning till enskilda domstolar, övervaka domstolarnas arbete, förvalta domstolsbyggnader och IKT-system samt anordna utbildning för domare och annan domstolspersonal (i samarbete med domarutbildningsnämnden¹⁴). Domstolsverket ansvarar också för att inrätta befattningar vid domstolarna, både för domare och annan personal. Domstolsverkets beslutande organ är direktionen, som består av åtta ledamöter (sex domare från alla olika domstolsinstanser samt två övriga ledamöter¹⁵). Ledamöterna utnämns av statsrådet, som utses av regeringen på förslag av domstolsväsendet (för domarledamöterna), vilket innebär att en majoritet av ledamöterna är domare som väljs av sina kollegor från alla nivåer inom domstolsväsendet, vilket är förenligt med Europarådets rekommendationer¹⁶. Domstolsverket godkändes också som fullvärdig medlem av det europeiska nätverket för domstolsadministrationer i juni 2020¹⁷.

Kvalitet

Åklagarmyndighetens struktur har reformerats för att förbättra dess effektivitet. I september 2019 fusionerades riksåklagarämbetet och elva lokala åklagarämbeten till en enda nationell åklagarmyndighet¹⁸. Denna reform syftar till att göra det möjligt för riksåklagaren att mer konsekvent övervaka enhetligheten i åklagarförfarandena och centralisera den administrativa verksamheten och vissa straffrättsliga förfaranden¹⁹. Dessutom underlättar reformen överföringar av ärenden mellan distrikten för att balansera arbetsbördan. I samband med reformen skapades också en fast mandatperiod för de ledande distriktsåklagarna (fem år), och den nya titeln ”specialiståklagare” infördes. Reformen påverkar inte antalet åklagare och deras uppgifter och befogenheter, inte heller vad gäller riksåklagaren²⁰.

Vissa utmaningar kvarstår när det gäller digitaliseringen av rättssystemet. Tillgången till domar på nätet är fortfarande begränsad, särskilt när det gäller avgöranden i första

¹² Beredningsprocessen inleddes 2013 och inkluderade en utredningskommitté och en omfattande samrådsprocess. Justitieministeriet: Projekt för inrättande av en domstolsmyndighet.

¹³ Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 6.

¹⁴ Domarutbildningsnämnden ansvarar för att anordna juridisk utbildning. Nämnden består av sex domare, en åklagare, en advokat, en ledamot som företräder juridisk forskning och utbildning samt en ledamot som företräder Domstolsverket. 21 kap. i domstolslagen.

¹⁵ En domare från högsta domstolen som utses av högsta domstolen, en domare från högsta förvaltningsdomstolen som utses av högsta förvaltningsdomstolen, en hovrättsdomare, en tingsrättsdomare, en domare från förvaltningsdomstolarna och en domare från specialdomstolarna (nominerade av chefsdomarna för dessa domstolar efter ett förfarande med intresseanmälan); en ledamot som hör till domstolarnas övriga anställda som nomineras av chefsdomarna efter samråd med arbetstagarorganisationerna samt en ledamot med särskild sakkunskap inom ledning av den offentliga förvaltningen. 19 a kap. 8 § i domstolslagen.

¹⁶ Rekommendation CM/Rec(2010)12 från Europarådets ministerkommitté, punkterna 26 och 27.

¹⁷ ENCJ, *National Court Administration of Finland joins ENCJ*.

¹⁸ Lag om Åklagarmyndigheten (32/2019).

¹⁹ Information som mottagits i samband med landsbesöket i Finland samt Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 7.

²⁰ Riksåklagaren har omfattande befogenheter, bland annat att förflytta en åklagare utan dennes samtycke, att fatta beslut om disciplinära åtgärder och att frånta en åklagare ett ärende som denne har tilldelats. Resultattavlan för rättskipningen i EU 2019, diagram 56.

instans²¹. Dessutom är arrangemangen för att säkerställa att domar offentliggörs i maskinläsbart format begränsade²². Även om högsta domstolens, högsta förvaltningsdomstolens och, i mindre utsträckning, också hovrätternas och specialdomstolarnas rättspraxis offentliggörs på deras webbplatser, är detta inte fallet för tingsrätterna. Det är visserligen möjligt att både väcka talan och delge stämning online, men det finns ingen möjlighet att följa skedena i förfarandet online²³. Ärendehanteringssystem tillämpas i alla domstolar och håller för närvarande på att moderniseras, också för att förbättra datainsamlingen²⁴. Verktyg för att ta fram statistik över domstolarnas verksamhet finns dock för närvarande endast i ungefär hälften av domstolarna²⁵.

De tjänster som erbjuds av statliga rättshjälpsbyråer har utökats och det är nu möjligt att ta emot vissa tjänster på distans. Vissa tjänster, såsom finansiell rådgivning och skuldrådgivning, sköttes tidigare på kommunal nivå men sköts nu av statliga rättshjälpsbyråer för att säkerställa att tjänsterna tillhandahålls på ett enhetligt sätt i hela landet²⁶. Dessutom inleddes förberedelserna av en jourtjänst för rättshjälp vid justitieministeriet i juni 2019. Syftet med projektet är att inrätta ett elektroniskt system som på ett effektivt sätt tillhandahåller rättshjälp på distans. Joursystemet garanterar att en misstänkt eller en skadelidande får ett juridiskt biträde även utanför normal kontorstid²⁷.

Det nya Domstolsverket har spelat en viktig roll för att stödja domstolarna under covid-19-pandemin. De finska domstolarna har inte stängt ner helt under covid-19-pandemin, men deras verksamhet har påverkats²⁸. I denna situation har Domstolsverket gett sitt stöd till domstolarna genom att utarbeta riktlinjer för användning av telekonferenser i stället för fysisk närvaro eller riktlinjer för när förhandlingar bör ställas in eller skjutas upp och för arrangemang för social distansering i domstolslokaler²⁹. Vikten av detta stöd har också lyfts fram av rättsväsendet³⁰.

Effektivitet

Rättssystemet hanterar sin ärendebelastning på ett effektivt sätt. Rättssystemet uppvisar genomsnittliga resultat när det gäller den beräknade tiden för att avgöra civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål och förvaltningsmål. Avslutandegraden för den förstnämnda kategorin har minskat något sedan 2016, men ligger fortfarande över 100 %, medan avslutandegraden för förvaltningsmål har visat tydliga förbättringar, från 79 % 2016 till 112 % 2018. Antalet pågående mål är särskilt lågt i civilrättsliga och handelsrättsliga

²¹ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2020, diagram 28.

²² Resultattavlan för rättskipningen i EU 2020, diagram 28 och 29.

²³ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2020, diagram 27.

²⁴ Vid allmänna domstolar och förvaltningsdomstolar pågår två utvecklingsprojekt, som också syftar till att tillhandahålla bättre data, göra det möjligt att rikta resurserna bättre och identifiera mål för förbättringar. Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 10.

²⁵ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2020, diagram 40.

²⁶ Oikeus.fi, Ekonomi- och skuldrådgivning samt information som erhållits i samband med landsbesöket.

²⁷ Justitieministeriet: Projekt för att definiera kraven för ett jourssystem för rättsbiträdena.

²⁸ Statistik över antalet avbrutna ärenden som regelbundet tillhandahålls av Domstolsverket omfattade omkring 6 000 brottmål, 1 300 tvistemål och 300 mål i hovrätterna i juni 2020. Domstolsverket, avbrottsstatistik.

²⁹ Domstolsverket: Domstolsärenden ska skötas utan att någons hälsa äventyras.

³⁰ Information som tagits emot i samband med landsbesöket och pressmeddelanden av den 14 april 2020 från högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen: Den starka rättsstaten bär genom krisen.

tvistemål och genomsnittligt när det gäller förvaltningsmål, vilket visar att rättssystemet på det hela taget klarar sin ärendebelastning väl³¹.

II. REGELVERKET FÖR KORRUPTIONSBEKÄMPNING

Finland har ingen separat byrå för korruptionsbekämpning, utan flera olika myndigheter och organ är gemensamt ansvariga för kampen mot korruption. Justitieministeriets avdelning för kriminalpolitik och straffrätt övervakar förebyggande insatser, ansvarar för internationellt samarbete och administrerar det nationella nätverket för korruptionsbekämpning. Polisen har behörighet att utreda korruption och åtnjuter i regel allmänhetens förtroende. Åtgärder för ökad etik och öppenhet samt för reglering av lobbyverksamhet och svängdörrsproblematik håller på att vidtas.

Finland får 86/100 poäng i Transparency Internationals korruptionsindex och ligger på andra plats i Europeiska unionen och på tredje plats globalt³². 22 % av de som svarade på 2020 års särskilda Eurobarometerundersökning om korruption anser att korruptionen är utbredd (EU-genomsnitt: 71 %), och endast 8 % av människorna känner sig personligen påverkade av korruption i sin vardag (EU-genomsnitt: 26 %)³³. När det gäller företag anser 37 % av företagen att korruptionen är utbredd (EU-genomsnitt: 63 %) och 13 % av företagen anser att korruption är ett problem när de gör affärer (EU-genomsnitt: 37 %). En andel på 38 % av de som svarade anser att åtal i korruptionsbrott har varit framgångsrika i tillräckligt många fall för att avskräcka människor från korruption (EU-genomsnitt: 36 %), medan 53 % av företagen anser att personer och företag som åkt fast för att ha mutat en högre tjänsteman bestraffas på vederbörligt sätt (EU-genomsnitt: 31 %)³⁴.

Finland har i stort sett infört det rättsliga regelverket för korruptionsbekämpning. I strafflagen kriminaliseras flera mutbrott³⁵ och flera andra lagar innehåller bestämmelser om förebyggande av korruption³⁶. I samband med reformen av strafflagen diskuteras dock fortfarande en kriminalisering av handel med inflytande³⁷. Även om uppenbara fall av korruption inte är vanligt förekommande, är de vanligaste korruptionsformerna erbjudande eller mottagande av förmåner³⁸, intressekonflikter och favorisering samt oetiska kontakter vid beredningen av beslut³⁹. Internationella utvärderingar har uttryckt oro över friande domar i utländska mutfall, och Finland har anordnat särskild utbildning och ökat medvetenheten för att ta itu med upplevda förfarandemässiga brister inom polisen, åklagarväsendet och bland domare.

³¹ Resultattavlan för rättskipningen i EU 2020, diagram 5–15.

³² Transparency International (2020), korruptionsindex för 2019.

³³ Särskild Eurobarometerundersökning 502 (2020) om korruption.

³⁴ Flash Eurobarometerundersökning 482 (2019), Företagens inställning till korruption i EU.

³⁵ Strafflagen innehåller bestämmelser mot givande och tagande av muta, förskingring, bedrägeri och missbruk av tjänsteställning, och personer och företag kan hållas ansvariga för sådana brott. ”Smörjpengar” är förbjudna, medan det lämpliga i gåvor och gästfrihet beror på värdet och syftet och de potentiella fördelar som gåvorna och gästfriheten medför.

³⁶ Tjänstemän omfattas dessutom av mer detaljerade bestämmelser i statstjänstemannalagen (750/1994), lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003) och lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003). Relevanta korruptionsförebyggande rättsakter är också lagen om offentlig upphandling (348/2007), konkurrenslagen (948/2011), lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009), partilagen (10/1969), lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968), lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) och diskrimineringslagen (1325/2014).

³⁷ Greco, femte utvärderingsrundans – *Evaluation report*, punkt 12.

³⁸ Även om detta inte nödvändigtvis når upp till tröskeln för mutor.

³⁹ Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen.

Det utkast till strategi för korruptionsbekämpning för perioden 2017–2021 som överlämnades till justitieministeriet 2017 har ännu inte antagits av statsrådet. Som en följd av att strategin inte hann antas innan den förra regeringen avgick har en ministerarbetsgrupp för utvecklande av rättsstaten och för inre säkerhet under den nya regeringen inlett utarbetandet av en efterföljande strategi för korruptionsbekämpning för perioden 2020–2023 som kommer att bygga på det tidigare utkastet och ha till syfte att klargöra myndigheternas ansvar för att öka samarbetet. Det tidigare utkastet till strategi för korruptionsbekämpning, som utarbetades 2016, fokuserade på sex huvudteman, som bland annat går ut på att förstärka strukturerna för korruptionsbekämpning, vidta medvetandehöjande åtgärder, öka öppenheten, underlätta korruptionsexponering, utarbeta lagstiftning om mutbrott och främja forskning om korruption. Den kommande strategin syftar till att ta hänsyn till de rekommendationer om korruptionsbekämpning som riktats till Finland i samband med internationella utvärderingar. Dessutom pågår under justitieministeriets ledning en utvärdering av ändringar av lagstiftningen om skydd för visselblåsare⁴⁰.

Flera olika myndigheter är gemensamt ansvariga för insatserna för att bekämpa korruption. Justitieministeriets avdelning för kriminalpolitik och straffrätt övervakar förebyggande insatser, ansvarar för internationellt samarbete och administrerar det nationella nätverket för korruptionsbekämpning⁴¹. Nätverket samordnar inhemska insatser mot korruption, främjar nationella strategier och nationell politik och är ett forum för informationsutbyte mellan relevanta ministerier och berörda aktörer⁴². Finansministeriet är den viktigaste samordnande myndigheten på området tjänstemannaetik. Det har offentliggjort riktlinjer för regeringstjänstemän om gästfrihet, förmåner och gåvor samt om resor och bisysslor. Statens revisionsverk granskar statens finanser, övervakar finanspolitiken och övervakar finansieringen av politiska partier och valkampanjer.

Centralkriminalpolisen har behörighet att utreda korruption. Polisens enheter för ekonomisk brottslighet och Centralkriminalpolisen har befogenhet att utreda korruption, och ett nationellt nätverk av specialister på bekämpning av mutor och korruption ökar samarbetet och samordningen. I mars 2020 rapporterades 459 utredare av ekonomisk brottslighet och 60 befattningar till stöd för förebyggande av ekonomisk brottslighet inom NBI. Åklagarmyndigheten har inga specialiserade enheter, men alla åklagardistrikt har åklagare specialiserade på ekonomisk brottslighet som handlägger mutbrott. Olika distrikt har också åklagare som är specialiserade på brott som begås av personer i offentlig tjänst. Officiell statistik visar att antalet korruptionsrelaterade brott som rapporterats i Finland är lågt.

En uppförandekod för statstjänstemän och personer med högsta verkställande funktioner håller på att utarbetas. När det gäller den etiska ramen för tjänstemän fastställs övergripande principer för god förvaltning i flera rättsakter⁴³. Finansministeriet vidtar dessutom åtgärder för att utarbeta en uppförandekod för personer med högsta verkställande funktioner, vilken var föremål för en rekommendation från Greco⁴⁴. I utkastet till uppförandekod konsolideras gällande riktlinjer för värderingar, allmänna uppgifter, bisysslor,

⁴⁰ Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 18.

⁴¹ Greco, femte utvärderingsrundan – *Evaluation report*, punkt 37.

⁴² Nätverket har två heltidsanställda och en årlig budget på cirka 250 000 euro.

⁴³ Den nuvarande etiska koden består av en rad etiska riktlinjer som återfinns i statstjänstemannalagen, lagen om rättegång i förvaltningsärenden, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i Finlands strafflag.

⁴⁴ Finland's situational report on the implementation of the recommendations issued in the GRECO Fifth Evaluation Round – Evaluation Report. I Grecos rekommendation hänvisas också till en uppförandekod för ministrar.

gåvor och förmåner. Utkastet innehåller ett avsnitt som särskilt gäller skyldigheten för personer med högsta verkställande funktioner att deklarerat tillgångar, inkomster, skulder och räntor. Ett uppträdande som strider mot uppförandekoden kommer att betraktas som ett brott mot en tjänstemans tjänsteplikt. Särskilda påföljder kommer att tillämpas i sådana fall, medan vissa överträdelser kan utgöra ett brott som sanktioneras i strafflagen⁴⁵. Den nya uppförandekoden väntas bli klar i slutet av 2020 och den kommer att vara bindande för alla tjänstemän, även personer med högsta verkställande funktioner. Ministrarna kommer dock inte att omfattas av kodens tillämpningsområde, eftersom statsministerns kansli fortsätter att ansvara för etiska frågor som gäller medlemmar av statsrådet⁴⁶.

Begreppet intressekonflikt definieras inte explicit i lagstiftningen. Enligt grundlagen får en medlem av statsrådet inte under sin tid som minister sköta en offentlig tjänst eller sådant annat uppdrag som kan inverka menligt på ministeruppdraget eller äventyra förtroendet för ministerns verksamhet som medlem av statsrådet. I statstjänstemannalagen föreskrivs att en tjänsteman inte får fordra, acceptera eller ta emot en ekonomisk eller någon annan förmån, om detta kan försvaga förtroendet för honom eller myndigheten. Lagen om rättegång i förvaltningsärenden (27 §) och statstjänstemannalagen föreskriver också begränsningar, och finansministeriet har utfärdat detaljerade riktlinjer som gäller bisysslor. Trots gällande bestämmelser har det dock rekommenderats för Finland att landet inför ett formellt system för granskning av intresseförklaringar som avges av ministrar och andra personer med högsta verkställande funktioner, eller att ett sådant system förstärks⁴⁷.

Kravet på redovisning av tillgångar för högre tjänstemän föreskrivs i statstjänstemannalagen⁴⁸. Enligt statstjänstemannalagen ska en person som föreslås bli utnämnd till en tjänst före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet samt för andra uppgifter, bisysslor och bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans eller hennes förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till den tjänst som ska tillsättas⁴⁹. Även om finansministeriet har utfärdat detaljerade riktlinjer om redovisning av tillgångar har Finland rekommenderats att standardisera kraven på redovisning av tillgångar⁵⁰. I sin utvärdering har finansministeriet fastställt vilka åtgärder som krävs för att följa rekommendationen och övervägt en eventuell utvidgning av rapporteringen⁵¹. De förväntade ändringarna kan eventuellt träda i kraft i början av 2021.

Arbetet med att införa ett öppenhetsregister pågår. Det finns för närvarande inga särskilda regler för reglering av de högsta tjänstemännens kontakter med tredje parter och lobbyister. Dessutom finns det inga krav på rapportering eller redovisning för dem som strävar efter att påverka regeringens åtgärder och politik. I mars 2020 inrättades dock en parlamentarisk arbetsgrupp för att upprätta ett öppenhetsregister som rör lobbyverksamhet. Registret, som kommer att komplettera lagstiftningen om insyn i förvaltningen och stärka den administrativa insynen, kommer att utvecklas i samråd med det civila samhället för att

⁴⁵ Enligt statstjänstemannalagen är de tillämpliga påföljderna informell varning, skriftlig varning, uppsägning och upplösning av ett anställningsförhållande (naturligtvis beroende på hur allvarlig överträdelsen är).

⁴⁶ Finland's situational report on the implementation of the recommendations issued in the Fifth Round Evaluation Report, p. 6.

⁴⁷ Greco, femte utvärderingsrundan – Evaluation Report, rekommendation iii).

⁴⁸ Statstjänstemannalagen, 8 a §.

⁴⁹ Statstjänstemannalagen, 18 §.

⁵⁰ Greco, femte utvärderingsrundan – Evaluation Report, rekommendation v).

⁵¹ Det alternativ som föreslås är att ändra 8 a § i statstjänstemannalagen och uppdatera riktlinjerna och formulären för redovisning av tillgångar.

förbättra insynen i beslutsfattandet och förhindra otillbörlig påverkan. Registret kommer inledningsvis att omfatta endast beslutsfattande på statlig nivå, men kan senare komma att utvidgas till att omfatta också den kommunala och regionala förvaltningen. Den lagstiftning som blir resultatet av detta, som förväntas vara klar 2023, skulle innebära en registreringskyldighet för lobbyorganisationer och enskilda personer.

Vissa restriktioner finns redan för att begränsa svängdörrsproblematiken, och en utvidgning av dessa åtgärder håller för närvarande på att förberedas. Krav som gäller anställningsförhållanden efter avslutat tjänsteförhållande infördes för alla tjänstemän utom ministrar genom en lag år 2017. Statstjänstemannalagen föreskriver en karenstid för de högsta tjänstemännen. Karenstiden begränsar deras möjligheter att gå över till nya uppgifter efter avslutat tjänsteförhållande. Ministrarna omfattas för närvarande inte av detta krav, utan de är föremål för en rekommendation från statens tjänstemannaetiska delegation som ålägger dem att meddela eventuella planer på att åta sig andra uppgifter efter det att de utsetts till ministrar⁵². I december 2019 utfärdade statsrådet dessutom ett principbeslut som blockerade svängdörrsfenomenet för ministrarna. Principbeslutet kräver att ministrarna informerar statsministern och statens tjänstemannaetiska delegation om en eventuell överföring till en annan post under ministrarnas regeringsperiod. Delegationen ska bedöma om en karenstid på högst sex månader bör rekommenderas för ministern. Åtagandet om utlämnande av uppgifter tillämpas endast under den nuvarande regeringsperioden och upphör att gälla när regeringsperioden har upphört. Eftersom fastställandet av andra typer av begränsningar har ansetts kräva lagstiftningsåtgärder har ett lagstiftningsprojekt på detta område inletts. Syftet är att fastställa förfaranden för att förebygga och undvika intressekonflikter för regeringsledamöterna. Regeringens förslag ska läggas fram under våren 2021. Finansministeriet utvärderar nu om de allmänna riktlinjerna behöver uppdateras med avseende på Grecos rekommendation om att fastställa normer, förfaranden och vid behov lagstiftning, och om begränsningsperioderna för de högsta tjänstemännen bör förlängas till 12 månader⁵³.

III. MEDIERNAS MÅNGFALD

Uppgifterna och befogenheterna för Trafik- och kommunikationsverket (Traficom), som är den myndighet i Finland som utövar tillsyn över medierna, fastställs i lag. Finland har allmänna regler om offentliggörande som gäller aktiebolag⁵⁴. För närvarande finns det inga mediespecifika regler för insyn i medieägandet. Tillgången till offentliga handlingar garanteras i grundlagen. Ny lagstiftning⁵⁵ för att skydda journalister från olaga hot och angrepp föreslogs förra året⁵⁶.

Efter en nyligen genomförd sammanslagning fungerar Trafik- och kommunikationsverket (Traficom) numera som oberoende tillsynsorgan för medier. Syftet med sammanslagningen av Kommunikationsverket (FICORA) och Trafiksäkerhetsverket i januari 2019 var att skapa synergier med kommunikationsministeriet och tillhandahålla fler tjänster under samma tak. Uppgifter, befogenheter och utnämningförfaranden för verkets generaldirektör och övriga personal fastställs i lag⁵⁷.

⁵² Rekommendation från statens tjänstemannaetiska kommitté av den 22 september 2014.

⁵³ Greco, femte utvärderingsrundn – Evaluation Report, rekommendation iv).

⁵⁴ Aktiebolagslagen 624/2006.

⁵⁵ Lagförslag RP 33/2019 rd https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Sivut/LA_33+2019.aspx.

⁵⁶ Sedan den första rapporten 2002 har Reportrar utan gränsers årliga internationella pressfrihetsindex kontinuerligt placerat Finland bland de fem främsta länderna. Finland intar för närvarande andra platsen.

⁵⁷ Lag om Transport- och kommunikationsverket 935/2018.

Statsrådet utnämner generaldirektören för en femårsperiod⁵⁸. Statstjänstemannalagen innehåller bestämmelser om uppsägning av en tjänstemans anställningsförhållande och de tillämpas även på verkets generaldirektör. Enligt en analys som gjorts av övervakningsverket för mediepluralism (MPM 2020) verkar Traficoms oberoende och effektivitet generellt hålla en mycket hög nivå. Verket har dock rapporterat att man för närvarande har små möjligheter att på ett effektivt sätt bidra till arbetet i den europeiska gruppen av regleringsmyndigheter för audiovisuella medietjänster (Erga) på grund av begränsade resurser⁵⁹. Det nationella införlivandet av direktivet om audiovisuella medietjänster⁶⁰ pågår för närvarande. Utöver Traficom är Nationella audiovisuella institutet ett annat oberoende offentligt medieorgan. Det har till uppgift att klassificera audiovisuella program i syfte att skydda minderåriga (lagen om Nationella audiovisuella institutet⁶¹).

Opinionsnämnden för massmedier är ett självreglerande organ som inrättats av medieutgivare och journalister. Opinionsnämnden för massmedier (ONM) har till uppgift att tolka god journalistisk sed och försvara yttrande- och publiceringsfriheten. ONM behandlar också frågor som rör de metoder som journalister använder för att skaffa sig information. ONM består av en ordförande och 13 ledamöter. Nämnden är ingen domstol och den utövar inte offentlig makt. Majoriteten av de finska medierna har undertecknat ONM:s basavtal, vilket betyder att ONM kan behandla anmälningar som riktar sig mot dem. I vissa fall kan ONM också på eget initiativ ta upp ärenden som den anser vara av stor vikt⁶².

Det finns inga särskilda regler för insyn i medieäggande, men det är vanligt att uppgifter lämnas ut frivilligt. De allmänna regler om offentliggörande som gäller för aktiebolag tillämpas också på medieföretag. Enligt aktiebolagslagen⁶³ ska aktieägarförteckningen hållas tillgänglig för var och en på bolagets huvudkontor. Det finns ingen särskild lagstiftning om insyn i eller koncentration av medieägandet. På grundval av de diskussioner som förts med de finska myndigheterna verkar det emellertid som om de flesta företag frivilligt redovisar sitt ägande på sin webbplats. De finska myndigheterna rapporterar också att de håller på att genomföra det reviderade direktivet om audiovisuella medietjänster, som uppmanar medlemsstaterna att lagstifta om att leverantörer av medietjänster under deras jurisdiktion ska tillhandahålla information om sin ägarstruktur. Avsikten är att genomföra direktivet hösten 2020 genom lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I enlighet med statsrådets förslag skulle leverantörer av medietjänster vara skyldiga att göra information om sin ägarstruktur allmänt tillgänglig.

Förvaltningens öppenhet har långvariga traditioner i Finland. Tillgången till offentliga handlingar garanteras i grundlagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (offentlighetslagen)⁶⁴. Varje finsk medborgare har rätt att få tillgång till offentliga handlingar, om inte handlingarnas offentlighet av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag.

⁵⁸ 9 a § i statstjänstemannalagen 750/1994 och 28 § 1 mom. 6 punkten i statstjänstemannaförordningen 971/1994.

⁵⁹ Det bör noteras i detta sammanhang att medlemsstaterna enligt det reviderade direktivet om audiovisuella medietjänster ska ”säkerställa att nationella tillsynsmyndigheter eller tillsynsorgan har tillräckliga finansiella resurser och personalresurser samt befogenheter att upprätthålla efterlevnad för att kunna utföra sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt och för att bidra till Ergas arbete”. Artikel 30.4 i direktiv 2010/13/EU, ändrat genom direktiv 2018/1808/EU.

⁶⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1808 av den 14 november 2018 om ändring av direktiv 2010/13/EU.

⁶¹ Lag om Nationella audiovisuella institutet 1434/2007.

⁶² ONM:s webbplats: <http://www.jsn.fi/en/>.

⁶³ Aktiebolagslagen 624/2006, 3 kap. 17 §.

⁶⁴ 12 § 2 mom. i grundlagen samt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet 621/1999.

Samma paragraf skyddar också rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta, oavsett medium. Enligt icke-statliga organisationer är den rättsliga ramen i allmänhet bra, vilket garanterar att öppenhetsreglerna i allmänhet tillämpas i domstol. Denna bedömning håller trots att vissa myndigheter, bland annat polisen och lokala myndigheter, tenderat att tolka reglerna striktare de senaste åren⁶⁵. Det kan förekomma avgifter som höjer tröskeln att ta del av vissa offentliga handlingar. Enligt de finska myndigheterna kan de nuvarande reglerna eventuellt komma att ses över i framtiden på grund av omorganiseringar inom den offentliga sektorn, där staten och kommunerna privatiserar sin verksamhet. I detta syfte har justitieministeriet beställt en utredning om en utvidgning av offentlighetslagens institutionella tillämpningsområde⁶⁶. En modernisering av reglerna är nödvändig också av andra skäl, bland annat digitaliseringen. Det nuvarande regeringsprogrammet lyfter fram behovet av att omvärdera lagens institutionella tillämpningsområde och säkerställa att öppenhetsprincipen följs även i framtiden⁶⁷.

Ramen för skydd av journalister förefaller robust. Finland har inte vidtagit några särskilda åtgärder på grundval av Europarådets rekommendation om skydd av journalistik och journalisters och andra medieaktörers säkerhet⁶⁸. Organisationen Reportrar utan gränser har dock placerat Finland bland de fem främsta länderna sedan den publicerade sitt första årliga internationella pressfrihetsindex år 2002. I MPM 2020 noteras den fortsatta kriminaliseringen av hädelse och de stränga straff som kan utdömas för (grovt) förtal⁶⁹. År 2019 offentliggjordes dessutom en varning på Europarådets plattform för att främja skyddet av journalistik och journalisters säkerhet som gällde anklagelser om förtal som har en dämpande effekt på mediefriheten. Domen i fråga har överklagats⁷⁰. Som en följd av mål som prövats i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ändrades dock de straffrättsliga bestämmelserna om förtal och spridning av information som kränker den personliga integriteten år 2014 genom att möjligheten till fängelsestraff avskaffades utom i fall av ”grovt” förtal enligt strafflagen⁷¹.

Regeringen överväger ytterligare åtgärder för att skydda journalister mot angrepp på nätet. Inga fysiska hot mot journalister har rapporterats i Finland av MPM 2020 eller Europarådets plattform för att främja skyddet av journalistik och journalisters säkerhet. Det förekommer trakasserikampanjer på nätet men åtgärder har vidtagits under de senaste åren för att motverka detta, exempelvis genom att stalkning kriminaliserades 2013⁷². Inrikesministeriet har inrättat en arbetsgrupp (för perioden 1 juni 2020–31 december 2020) som ska ta itu med frågan om hur man kan bekämpa angrepp på nätet, hur de politiska åtgärderna kan intensifieras och hur offren kan ges ett effektivare skydd. Dessutom håller man på att utarbeta en utbildningspolitik för skydd av journalister⁷³. Återkoppling från icke-statliga organisationer visar att ny lagstiftning för att skydda journalister från olaga hot och

⁶⁵ Information som mottagits i samband med landsbesöket, t.ex. Finlands Journalistförbund, Medieförbundet och Opinionsnämnden för massmedier.

⁶⁶ Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 25.

⁶⁷ Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 10.12.2019. Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle.

⁶⁸ Rekommendation CM/REC(2016)4 från Europarådets ministerkommitté.

⁶⁹ Övervakningsverket för mediepluralism 2020.

⁷⁰ Europarådet, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists, Finland: Court Convicts Journalist Johanna Vehkoo on Defamation Charges.

⁷¹ T.ex. *Juppala v. Finland*, no. 18620/03, ECHR 2008 and *Ristamäki and Korvola v. Finland*, no. 66456/09, ECHR 2013.

⁷² Strafflagen, 25 kap. 7 a §.

⁷³ Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 25.

angrepp föreslogs 2019⁷⁴ och att undersökningen och prövningen av sådana fall har förbättrats.

IV. ANDRA INSTITUTIONELLA FRÅGOR SOM RÖR KONTROLLER OCH MOTVIKTER

Finland är en parlamentarisk demokrati med ett enkammersystem, där både regeringen och riksdagen kan lägga fram lagförslag (även om de flesta lagar i praktiken bygger på regeringspropositioner). Eftersom Finland inte har en författningsdomstol förhandskontrolleras författningen av justitiekanslern och riksdagens grundlagsutskott. Dessutom kan alla domstolar utföra efterhandskontroll av författningen i konkreta fall⁷⁵. Justitiekanslern, Människorättscentret och justitieombudsmannen spelar en viktig roll i systemet med kontroll och motvikter.

En ram för konsekvensbedömningar och ett omfattande samrådsförfarande är en del av en särskilt inkluderande ram för att anta lagstiftning. Processen för att bereda och anta lagar beskrivs i Processhandboken för lagberedningen⁷⁶, som omfattar ett förfarande i flera steg som inbegriper en förberedande fas, en beredningsfas inklusive en konsekvensbedömning och en remissfas (minst sex veckor). Rådet för bedömning av lagstiftningen ger utlåtanden om regeringens propositioner och om de konsekvensbedömningar som ingår i dem. Om processen kräver ett bredare deltagande kan ett särskilt beredningsorgan bestående av berörda parter, företrädare för ministerier, experter och politiska beslutsfattare inrättas. Ett sådant beredningsorgan, som omfattade företrädare för domstolsväsendet, inrättades exempelvis inför bildandet av Domstolsverket⁷⁷. När lagen om rättegång i förvaltningsärenden⁷⁸ sågs över nyligen deltog ett nätverk av berörda parter i beredningsprocessen.

Befogenheter enligt beredskapslagen togs i bruk i samband med covid-19-pandemin efter att deras grundlagsenlighet hade kontrollerats. Beredskapslagen, som ger regeringen vissa befogenheter när undantagsförhållanden råder, tillämpades under covid-19-pandemin mellan den 16 mars och den 16 juni 2020⁷⁹. Förordningar som regeringen antar på grundval av dessa befogenheter måste läggas fram för riksdagen, som kan godkänna, ändra eller förkasta dem. Regeringen lade fram en rad sådana förordningar för riksdagen för godkännande under covid-19-pandemin⁸⁰. Förordningarna granskades av grundlagsutskottet, som är ett parlamentsutskott⁸¹ som har till uppgift att bedöma om de förslag som lagts fram för riksdagen är grundlagsenliga. Utskottet avgav ett utlåtande om samtliga förordningar som antagits på grundval av beredskapslagen och krävde ändringar i några av dem⁸². Justitiekanslern håller också på att granska grundlagsenligheten i den lagstiftning som

⁷⁴ Lagförslag RP 33/2019 rd https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Sivut/LA_33+2019.aspx.

⁷⁵ 106 § i grundlagen föreskriver följande: ”Om tillämpningen av en lagbestämmelse i ett ärende som behandlas av en domstol uppenbart skulle strida mot grundlagen, skall domstolen ge grundlagsbestämmelsen företräde.”

⁷⁶ Statsrådets kansli, Processhandbok för lagberedningen.

⁷⁷ Justitieministeriet, projekt för inrättande av en domstolsmyndighet.

⁷⁸ Justitieministeriet, lag om rättegång i förvaltningsärenden.

⁷⁹ Tillämpningen av beredskapslagen (1552/2011) är enligt lag begränsad till högst sex månader. Regeringen beslutade att sluta tillämpa beredskapslagen den 15 juni 2020 och att upphäva undantagstillståndet från och med den 16 juni 2020, varvid alla förordningar som antagits medan undantagstillståndet varade upphävdes.

⁸⁰ De två första förordningarna lades fram för riksdagen den 17 mars 2020 och antogs den 18 mars 2020.

⁸¹ Utskottet, som består av riksdagsledamöter, hör regelbundet oberoende experter på grundlagsrätt.

⁸² Se t.ex. grundlagsutskottets betänkande 2/2020 rd, som gäller den första förordningen som antagits på grundval av beredskapslagen, där grundlagsutskottet ansåg att förordningen var grundlagsenlig, bortsett från en bestämmelse om arbetsplikt för hälso- och sjukvårdspersonal, som senare upphävdes.

antagits på grundval av beredskapslagen och har inlett minst tolv undersökningar på eget initiativ som gäller användningen av befogenheter på grundval av beredskapslagen och som föranlett honom att begära in ytterligare klagöranden från myndigheterna⁸³.

En reformprocess har inletts för att klargöra vilka befogenheter som tillfaller de olika oberoende myndigheter som värnar om de grundläggande rättigheterna. Enligt grundlagen är justitiekanslern och justitieombudsmannen de två högsta väktarna av laglighet och grundläggande rättigheter, med liknande och samtidiga uppgifter att övervaka myndigheternas verksamhet. Båda har till uppgift att se till att statsrådet, domstolarna och övriga myndigheter⁸⁴ följer lag och iaktar rättsstatsprincipen när de sköter offentliga uppdrag, även om en viss specialisering mellan dem finns i praktiken⁸⁵. Dessutom har justitiekanslern sedan 2018 ansvarat för förhandsgranskningen av lagförslag som läggs fram för riksdagen. Riksdagens justitieombudsmans kansli och Människorättscentret (och dess människorättsdelegation) utgör tillsammans Finlands nationella institution för mänskliga rättigheter, som 2019 återigen ackrediterades med A-status av den globala alliansen av nationella människorättsinstitutioner (Global Alliance of National Human Rights Institutions). Statsrådet inledde en reformprocess 2018 för att klargöra mandatet för och fördelningen av befogenheter mellan justitieombudsmannen och justitiekanslern, och ett lagförslag om detta kommer att läggas fram för riksdagen under hösten 2020⁸⁶. Båda institutionerna har uttryckt sitt stöd för reformen och deltagit i beredningsfasen⁸⁷.

Syftet med det nationella demokratiprogrammet är att ytterligare förbättra ramen för det civila samhället och deltagandedemokratin. Utrymmet för det civila samhället i Finland anses vara öppet⁸⁸. Det finns flera mekanismer för att involvera det civila samhället i beslutsprocessen, t.ex. delegationen för medborgarsamhällspolitik (som tillsattes 2017), som främjar samarbetet och växelverkan mellan det civila samhället och myndigheterna. Flera organisationer i det civila samhället har dock rapporterat att samråd ibland genomförs endast pro forma eller först i ett sent skede av processen⁸⁹. Det nationella demokratiprogrammet 2025, som lanserades 2019, syftar till att förbättra ramen för deltagandedemokrati bland annat när det gäller delaktighet och växelverkan mellan förvaltningen och det civila samhället. Programmet syftar också till att stärka villkoren för det civila samhällets verksamhet och att främja fostran till demokrati och mänskliga rättigheter⁹⁰.

⁸³ Information som mottagits i samband med landsbesöket och justitiekanslerns meddelanden av den 3 april och den 19 maj 2020.

⁸⁴ Båda myndigheterna kan väcka åtal mot en domare för lagstridigt förfarande i ämbetsutövningen.

⁸⁵ Justitiekanslern utses av republikens president och har särskilt ansvar för regeringens verksamhet. Justitieombudsmannen väljs av riksdagen och har omfattande befogenheter att följa upp klagomål från medborgare.

⁸⁶ Justitieministeriet: Utredning av de högsta laglighetsövervakarnas uppgiftsfördelning.

⁸⁷ Information som mottagits i samband med landsbesöket och samrådsprocessen för 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, bl.a. bidraget från Europeiska nätverket för nationella människorättsinstitutioner (ENNHRI), s. 83–84.

⁸⁸ Civicus kreditbetyg: betygen är indelade i en femstegsskala: öppet, begränsat, hindrat, förtryckt, stängt.

⁸⁹ ENNHRI:s bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 87.

⁹⁰ Justitieministeriet, det nationella demokratiprogrammet 2025.

Bilaga I: Förteckning över källor i alfabetisk ordning*

* En förteckning över de bidrag som mottagits i samband med samrådet inför 2020 års rapport om rättsstatsprincipen finns på (kommissionens webbplats).

Korruptionsbekämpning i Finland, nationell lagstiftning. <https://korruptiontorjunta.fi/sv/nationell-lagstiftning>.

CEPEJ (2020), *Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States*.

Justitiekanslern (3.4.2020), biträdande justitiekansler Puumalainens begäran om utredning i samband med covid-19-epidemin. <https://www.okv.fi/sv/meddelanden/535/apulaisoikeuskansleri-puumalaisen-selvityspyynnnot-covid-19-epidemia-yhteydessa/>.

Justitiekanslern (19.5.2020), justitiekansler Tuomas Pöystis begäran om klagorörelse i samband med covid-19-epidemin. <https://www.okv.fi/sv/meddelanden/538/oikeuskansleri-tuomas-poystin-selvityspyynnnot-covid-19-epidemia-yhteydessa/>.

Centrumet för mediernas frihet och mångfald (2020), Övervakningsverktyget för mediepluralism 2020. <https://cmpf.eu.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

CIVICUS, *Finland country profile*, <https://monitor.civicus.org/country/finland/>.

Utskottsbetänkande 2/2020 rd – M1/2020 rd. https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Mietinto/Sidor/PeVM_2+2020.aspx.

Europarådet: Ministerkommitténs rekommendation CM/Rec(2010)12 till medlemsstaterna om domares oberoende, effektivitet och ansvar.

Europarådet: Ministerkommittén (2016), rekommendation CM/REC (2016)4 från ministerkommittén till medlemsstaterna om skydd av journalistik och journalisters och andra medieaktörers säkerhet.

Europarådet, Plattform för att främja skyddet av journalistik och journalisters säkerhet. <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/the-platform>.

Generaldirektoratet för kommunikation (2020), särskild Eurobarometer 502 om korruption.

Europeiska kommissionen: resultattavlan för rättskipningen i EU 2019 och 2020.

ENCJ, *National Court Administration of Finland joins ENCJ*. <https://www.encj.eu/node/560>.

Europeiska nätverket för nationella människorättsinstitutioner (2020): *Contribution from the European Network of National Human Rights Institutions the stakeholder consultation for the 2020 Rule of Law Report*.

Statsrådet i Finland (2020): Finlands bidrag till 2020 års rapport om rättsstatsprincipen.

Statsrådets kansli: Processhandbok för lagberedningen. <http://lainvalmistelu.finlex.fi/sv/>.

Greco (2018), femte utvärderingsrundan – *Evaluation Report on Finland on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*.

Justitieministeriet, lag om rättegång i förvaltningsärenden. <https://oikeusministerio.fi/sv/project?tunnus=OM014:00/2015>.

Justitieministeriet, utredning av de högsta laglighetsövervakarnas uppgiftsfördelning. <https://oikeusministerio.fi/sv/project?tunnus=OM044:00/2018>.

Justitieministeriet, jursystem. <https://oikeusministerio.fi/sv/project?tunnus=OM016:00/2019>.

Justitieministeriet, *Finland's situational report on the implementation of the recommendations issued in the Fifth Round Evaluation Report*.

Justitieministeriet, det nationella demokratiprogrammet 2025. <https://oikeusministerio.fi/sv/demokratiprogram-2025>.

Justitieministeriet, projekt för inrättande av en domstolsmyndighet.
<https://oikeusministerio.sv/projekt?tunnus=OM001:00/2018>.

Domstolsverket: Domstolsärenden ska skötas utan att någons hälsa äventyras.
<https://tuomioistuinvirasto.fi/sv/index/ajankohtaista/2020/457p12ptq.html>.

Domstolsverket: avbrottsstatistik.
<https://tuomioistuinvirasto.fi/sv/index/ajankohtaista/avbrottsstatistik.html>.

Oikeus.fi: ekonomi- och skuldrådgivning.
https://oikeus.fi/oikeusapu/sv/index/ekonomi_och_skuldradgivning.html.

Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering 10.12.2019. Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161935>.

Högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (14.4.2020): Den starka rättsstaten bär genom krisen.
https://korkeinoikeus.fi/sv/index/ajankohtaista/tiedotteet/2020/04/kkojakhovahvaoikeusvaltiokanta_aylikriisiajan.html.

Virtuellt landsbesök i Finland inom ramen för 2020 års rapport om rättsstatsprincipen.

Bilaga II: Landsbesök i Finland

Kommissionens avdelningar höll virtuella möten i maj och juni 2020 med följande instanser:

- Justitiekanslern
- Grundlagsutskottet
- Opinionsnämnden för massmedier
- Finlands domareförbund
- Medieförbundet
- Finlands journalistförbund
- Domarförslagsnämnden
- Utrikesministeriet
- Justitieministeriet
- Centralkriminalpolisen
- Domstolsverket
- Statsrådets kansli
- Åklagarmyndigheten
- Högsta domstolen
- Transparency International Finland
- Transport- och kommunikationsverket

* Kommissionen träffade också företrädare för följande organisationer vid ett antal övergripande möten:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe (Civila samhället Europa)
- Europeiska kyrkokonferensen
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law (Europeiska centrumet för icke-vinstdrivande rätt)
- Europeiskt centrum för press- och mediefrihet
- Europeiska medborgarforumet
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Internationella juristkommissionen
- Internationella federationen för mänskliga rättigheter
- Internationella pressinstitutet
- Plattformen för livslångt lärande
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Reportrar utan gränser
- Transparency International EU